

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАОЩАДЖЕНЬ В ІНВЕСТИЦІЇ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНИХ ПОСЛУГ У КРЕДИТНИХ СПІЛКАХ

Добровольська О.В.

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Розглянуто ключові моменти, які визначають особливості трансформації заощаджень в інвестиції через надання депозитних послуг кредитними спілками в Україні. Досліджено підходи до визначення заощаджень. Показано кругообіг фінансових ресурсів через механізм прямого та непрямого фінансування. Виявлено, що кредитні спілки акумулюють кошти на депозитних рахунках винятково через залучення вкладів фізичних осіб. Доведено, що кредитні спілки мобілізують заощадження населення для організації взаємного кредитування. Встановлено, що до пріоритетних завдань кредитних спілок на сучасному етапі можна віднести такі, як відновлення довіри, зміцнення фінансової стабільності та збільшення соціальної відповідальності.

Ключові слова: заощадження, інвестиції, депозитні послуги, депозитні вклади, кредитні спілки, фінансові посередники, небанківські фінансові посередники.

Постановка проблеми. Теоретичні та практичні аспекти проблем акумуляції та трансформації заощаджень в інвестиції актуалізувалися в умовах глобальної економічної і фінансової кризи, коли надзвичайно загострилася необхідність утримання довіри до ринкових інституцій в аспектах їхньої здатності ефективно виконувати свої функції фінансових посередників на ринку фінансових послуг. Фактично йдеться про поступовий перехід фінансових інститутів на новий ступінь розвитку, на якому вони дбають не лише про прибутковість, а й про органічне поєднання економічної конкуренції і свободи ринку з соціальними гарантіями та компенсаціями, соціальною відповідальністю перед клієнтами і державою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження депозитних послуг кредитних спілок привертають увагу багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців та практиків, що пояснюється постійними процесами оновлення та вдосконалення діяльності кредитних спілок в Україні. Окремі питання оцінки фінансового посередництва відображені в працях таких авторів, як О.В. Васюренко, А.М. Герасимович, О.В. Дзюблюк, Л. Примостка, О.І. Лаврушин, П. Роуз, Дж. Синкі, В.М. Усоскін.

Теоретичні та практичні аспекти функціонування фінансових посередників досліджені в працях таких авторів, як Р. Брейлі, Ю. Бриггем, Л.Дж. Гітман, М.Д. Джонк, Дж. Кейнс, Дж. Майерс, Р. Ролл, П. Самуельсон, Дж. Тобін, У. Шарп, Я. Міркін, які звертали увагу на організаційно-економічні питання кредитних спілок, проводили наукові дослідження щодо порівняльного аналізу кредитно-кооперативних систем інших країн та особливої ролі кредитної спілки на фінансовому ринку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значні публікації з досліджуваних питань, методичні аспекти трансформації заощаджень в інвестиції через надання депозитних послуг кредитними спілками, як фінансовими посередниками являють собою не лише актуальний напрямок наукового дослідження, але й можливості вирішення даної проблеми.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є вивчення ключових моментів, що визначають особливості трансформації заощаджень в інвестиції через надання депозитних послуг кредитними спілками в Україні.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ідейно-теоретичних та методологічних принципів формування заощаджень та інвестицій в економічній літературі виокремлюють два методологічні підходи до визначення поняття «заощадження» [7, с. 33]:

– заощадження – це дохід, який не використаний на сплату податків чи купівлю товарів та послуг;

– заощадження – це використання грошових ресурсів з метою отримання доходу у майбутньому або забезпечення майбутнього споживання.

Існують більш спрощені підходи до визначення заощаджень, коли на мікроекономічному рівні вони розглядаються як різниця між доходом громадянина та його споживанням, а на макроекономічному рівні – як різниця між ВВП та кінцевим споживанням [4, с. 321].

З огляду на вищезазначене, у найбільш широкому розумінні заощадження – це невикористана в певний момент часу частина отриманого доходу, яка накопичується впродовж деякого періоду для споживання в майбутньому.

Автоматична трансформація заощаджень в інвестиції, тотожність обсягів заощаджень обсягам інвестицій у довгостроковому періоді були одними з основних постулатів класичної економічної теорії, яка пояснює зв'язок між заощадженнями та інвестиціями переважно абстрактно: капітал є мобільним і знаходить найефективніше розміщення винятково під впливом дії закону попиту й пропозиції (механізм прямого фінансування).

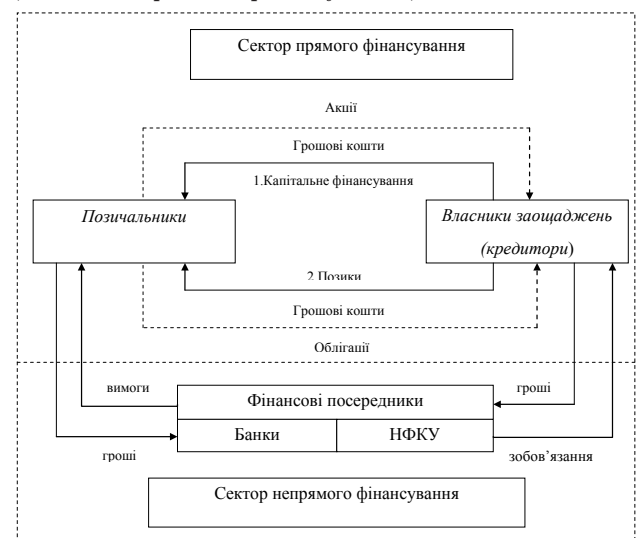

Рис. 1. Кругообіг фінансових ресурсів

Джерело: [8]

Проте упродовж XX ст. економічна теорія, не заперечуючи загалом постулатів, сформульованих

у минулому, збагачується ідеями та переконаннями про важливу роль механізмів трансформації заощаджень в інвестиції, в т. ч. опосередкованих фінансовим посередництвом (механізм непрямого фінансування). Кругообіг фінансових ресурсів у розгалуженій системі фінансового ринку, який здійснюється через канали прямого та непрямого фінансування, об'єктивно зумовлює необхідність розгляду механізму трансформації заощаджень в інвестиції або, іншими словами, системи відносин, яка забезпечує безперешкодний рух фінансових ресурсів від власників заощаджень до позичальників, які їх потребують (рис. 1) [3, с. 201].

В більшості країн з ринковою економікою національні заощадження формуються на основі заощаджень населення. Іншими словами, заощадження домогосподарств є вагомим інвестиційним ресурсом для економіки країни. На основі цього постулату фіксується участь домогосподарств у інвестиційних процесах та їх вплив на економічне зростання.

Розглядаючи роль і місце окремих груп фінансових посередників у механізмі трансформації заощаджень в інвестиції, необхідно звернути увагу на обсяги активів кожної з них на певний момент та на їх динаміку впродовж певного періоду.

Незважаючи на те, що сукупні активи банківських і небанківських фінансових посередників зросли, все ж структура фінансових посередників в Україні здебільшого представлена банківськими установами та значно меншою мірою – кредитними спілками, страховими компаніями, недержавними пенсійними фондами та інститутами спільного інвестування. Це пояснюється, по-перше, відносно нетривалим проміжком часу у формуванні ринкових відносин в Україні, по-друге, тим, що в державі обсяг заощаджень, а, отже, й

попит на послуги фінансових посередників наразі є незначним. Однак роль та значення інституту фінансового посередництва в економіці України щороку зростає. Причому цей процес характеризується появою нових видів інститутів, що функціонують у цій сфері та ускладненням форм фінансового посередництва [1, с. 24].

Виокремлення механізму трансформації заощаджень в інвестиції через посередництво кредитних спілок у якості предмету дослідження було обумовлено необхідністю розширення меж наукового пізнання їх потенційної ролі в забезпеченні населення фінансовими послугами та потребами удосконалення практики їх функціонування як соціально значущих фінансових інститутів ринку фінансових послуг.

Адже, кредитні спілки, як фінансові посередники ринку фінансових послуг, відповідно до специфіки організаційно-економічного механізму своєї діяльності на цьому ринку, кошти на депозитних рахунках акумулюють винятково через залучення вкладів фізичних осіб. З огляду на це, можна твердо констатувати, що саме ця фінансова установа, як ніяка інша може продемонструвати тенденції та напрями розвитку ринку заощаджень домогосподарств.

У рамках даного дослідження доцільно зупинитися на кількох ключових моментах, що визначають особливості трансформації заощаджень в інвестиції через надання депозитних послуг кредитними спілками.

По-перше, різноманітність інвестиційних мотивів індивідуальних власників заощаджень (у нашому випадку членів кредитної спілки) спричинює різноманітність вимог до здійснюваних ними інвестицій, основними з яких є вимоги до:

– рівня очікуваного доходу та пов'язаного з ним допустимого ризику інвестиції (тобто до невизначеності, що пов'язана з реальною вартістю інвестиції у майбутньому);

– рівня ліквідності інвестиції (тобто до можливості трансформації інвестиції у грошові кошти), який визначається очікуваними строками, протягом яких інвестори мають наміри їх утримувати [2, с. 5].

По-друге, динаміка вкладів населення на депозитні рахунки кредитних спілок визначається здебільшого рівнем соціально-економічного розвитку країни та рівнем добробуту населення. Зазвичай формування заощаджень уповільнюється чи зовсім зупиняється в умовах тривалої інфляції, коли населення перестає заощаджувати і навіть витрачає раніше накопичені заощадження під загрозою їх втрати через інфляцію. За таких умов рівень депозитних внесків зменшується на фоні стабільно високих темпів споживчого кредитування. Проте з часом зменшення кількості вкладників внаслідок кризи призводить до значного скорочення кредитних портфельів цих фінансових установ, адже саме залучені кредитними спілками під час депозитних операцій кошти є основним джерелом формування ресурсів для здійснення їхньої кредитної діяльності.

Ці процеси чітко проявлялися в економіці України в 1992–1994 рр., коли внаслідок гіперінфляції попередні заощадження населення повністю знецінилися, а нові заощадження не створювалися; у 2008–2009 рр., коли внаслідок світової фінансової кризи фінансові установи стикнулися із загостренням кризи ліквідності (не вчасно повертали вклади, що спричинило їх неконтрольований відтік; перехід заощаджень у фазу демобілізованих); інфляція знецінила вклади, рівень доходів населення впав до критичної межі – неповного відтворення [6, с. 11].

По-третє, на динаміку активності кредитних спілок на ринку фінансових послуг здійснюють значний вплив зміни законодавчо-регуляторного характеру. Важливо звернути увагу на той факт, що у 2004 р. відбувся процес перереєстрації кредитних спілок та внесення в єдиний державний реєстр фінансових установ. Згідно з чинним законодавством України з моменту перереєстрації кредитної спілки або ж реєстрації нової спілки залучення внесків (вкладів) на депозитні рахунки підлягає обов'язковому ліцензуванню. Неотримання такої ліцензії виключає ймовірність роботи спілки з внесками на депозитні рахунки своїх членів (така спілка має можливість працювати лише щодо залучення обов'язкових внесків та внесків у додатковий капітал і виключає наявність зобов'язань спілки перед членами). Більшість кредитних спілок працює за класичною схемою фінансової установи й орієнтується на залучення депозитів на договірних умовах з подальшим використанням для надання кредитів, або здійснення фінансових інвестицій.

У сучасній практиці діяльності кредитних спілок використовуються різні види депозитних рахунків, а в результаті фінансових нововведень їх кількість в останні роки зростає.

Динаміка залучення внесків на депозитні рахунки кредитними спілками свідчить не лише про часткове зниження рівня довіри до цих фінансових установ; а й про рівень достатку членів спілки, тобто скільки, в середньому, працююча людина може заощадити. Саме внески на депозитні рахунки в кредитні спілки є показовими в цьому плані, оскільки їх членами є верстви населення з середнім і низьким рівнем достатку.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити два ключових висновки щодо особливостей меха-

нізму трансформації заощаджень в інвестиції через посередництво кредитних спілок.

По-перше, саме кредитні спілки, як фінансові посередники ринку фінансових послуг, відповідно до специфіки організаційно-економічного механізму своєї діяльності на цьому ринку, акумулюють кошти на депозитних рахунках винятково через залучення вкладів фізичних осіб. З огляду на цю особливість, а також з урахуванням основних факторів, які впливають на рівень заощаджень населення, можна констатувати, що саме ця фінансова установа, як ніяка інша демонструє тенденції та напрями розвитку ринку заощаджень домогосподарств. Зокрема, динаміка залучення внесків та середній розмір внеску на депозитні рахунки кредитних спілок показує рівень достатку членів спілки, а їх строкова структура вказує на інвестиційні мотиви індивідуальних інвесторів (найчастіше пов'язані зі споживчими потребами населення, відкладеним у часі) та свідчить про ступінь довіри до цих фінансових установ.

По-друге, кредитні спілки мобілізують заощадження населення для організації взаємного кредитування. Депозитні вклади, складаючи понад 60% усіх фінансових ресурсів кредитних спілок, чинять найбільший вплив на обсяги активних операцій цих фінансових установ. Дана функціональна залежність підтверджена аналітичними розрахунками, які свідчать про те, що зменшення кількості вкладників внаслідок кризи призвело до значного скорочення кредитних портфелів цих фінансових установ, адже саме залучені кредитними спілками під час депозитних операцій кошти є основним джерелом формування ресурсів для здійснення їхньої кредитної діяльності. Водночас варто відмітити, що найважливішою проблемою вітчизняної системи кредитної кооперації є масове неповернення депозитів населенню, з якою стикнулись багато вкладників на початку кризового періоду. Це зруйнувало довіру населення до заощаджень через посередництво кредитних спілок [8, с. 120].

З огляду на вищезазначене, до пріоритетних завдань кредитних спілок на сучасному етапі можна

віднести такі, як відновлення довіри, зміцнення фінансової стабільності та збільшення соціальної відповідальності. З цією метою доцільно:

– розпочати роботу щодо побудови системи гарантування вкладів, оскільки її відсутність є серйозною перепоною для роботи щодо залучення внесків на депозитні рахунки і основною причиною, що зумовлює масовий відтік депозитів з кредитних спілок.

Перші кроки у цьому напрямку вже зроблено – створено Об'єднання кредитних спілок «Програма захисту вкладів», яка спільно з польськими партнерами на паритетних засадах заснувала страхову компанію кредитних спілок, що є першим кроком у страхуванні вкладів та гарантуванні заощаджень у сумі, що не перевищує 50 тис. грн;

– вжити заходів щодо забезпечення фінансової стабільності та покращення нормативних показників діяльності кредитних спілок. У цьому контексті особливої уваги заслуговує питання оптимізації структури власного капіталу кредитних спілок. Мова іде про об'єктивну необхідність нагромадження реального резервного капіталу, адже його нагромадження відповідає завданням забезпечення фінансової стабільності та покращення нормативних показників діяльності кредитної спілки;

– особливу увагу приділити оптимізації строкової структури залучених коштів (зобов'язань) із структурою їх розміщення (кредитного портфеля) з метою збереження максимальної ліквідності кредитної спілки та усунення структурних дисбалансів, що в найбільшій мірі проявляються в періоди нестабільної ринкової кон'юнктури [5, с. 15].

Висновки і пропозиції. Таким чином, професійна діяльність кредитних спілок на ринку фінансових послуг України має базуватися на принципах соціальної відповідальності та єдиних кооперативних стандартах, які відповідають критеріям кредитної кооперації та ідентифікують цей фінансовий інститут як класичну кооперативну фінансову установу. Реалізація цього завдання потребує формування збалансованої та завершеної архітектури системи кредитної кооперації в Україні.

Список літератури:

1. Василенко І. Банки вытесняют кредитные союзы со столичного рынка потребительского кредитования. Союзам придется заняться кредитованием крестьян [Электронный ресурс] / И. Василенко. – Режим доступа: <http://www.domik.net/mod/main/articles>
2. Ільїна Н. Нові обрії становлення системи кредитної кооперації / Н. Ільїна // Вісник кредитної кооперації. – 2007. – № 2. – С. 4-6.
3. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування / Г.О. Крамаренко. – К.: Центр навчальної літератури, 2011. – 224 с.
4. Кредитні спілки в Україні: основні засади діяльності: навч. посіб. / за ред. А.Я. Оленчика. – К.: УІРФР, 2005. – Кн. 2. – 664 с.
5. Мазур Т.В. До проблеми реформування правового режиму фонду гарантування вкладів фізичних осіб в Україні / Т.В. Мазур // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: Правова держава: напрями та тенденції її розбудови в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.lex-lines.com.ua>
6. Оптимізація діяльності кредитних спілок в умовах кризи // Бюлетень кредитних спілок України. – 2008. – № 6(22). – С. 10-15.
7. Про внесення змін до «Положення про погодження статуту кредитних спілок з питань кредитування та розрахунків і надання позик кредитними спілками»: лист НБУ від 02.08.99 № 23011/107 // Урядовий кур'єр. – 2010. – 15 березня. – С. 9.
8. Руська Р.В. Теоретична постановка динамічної моделі для функціонування кредитної спілки / Р.В. Руська // Тернопіль: Економічна думка. Економіка і ринок: облік, аналіз, контроль. – 2010. – Випуск 22. – С. 17-27.

Добровольская Е.В.

Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет

ТРАНСФОРМАЦИЯ СБЕРЕЖЕНИЙ В ИНВЕСТИЦИИ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ ДЕПОЗИТНЫХ УСЛУГ КРЕДИТНЫМИ СОЮЗАМИ

Аннотация

Рассмотрено ключевые моменты, которые определяют особенности трансформации сбережений в инвестиции путем предоставления депозитных услуг кредитными союзами в Украине. Исследованы подходы к определению сбережений. Показан кругооборот финансовых ресурсов с использованием механизма прямого и непрямого финансирования. Определено, что кредитные союзы аккумулируют средства на депозитных счетах исключительно путем привлечения вкладов физических лиц. Доказано, что кредитные союзы мобилизуют сбережения населения для организации взаимного кредитования. Установлено, что к приоритетным заданиям кредитных союзов на современном этапе можно отнести такие, как восстановление доверия, укрепление финансовой стабильности и увеличение социальной ответственности.

Ключевые слова: сбережения, инвестиции, депозитные услуги, депозитные вклады, кредитные союзы, финансовые посредники, небанковские финансовые посредники.

Dobrovolskaya E.V.

Dnipropetrovsk State Agrarian and Economic University

THE TRANSFORMATION OF SAVINGS INTO INVESTMENT IN THE PROCESS OF IMPLEMENTATION OF DEPOSIT SERVICES CREDIT UNIONS

Summary

Reviewed the key points that define the characteristics of the transformation of savings into investment through the provision of deposit services credit unions in Ukraine. Investigated approaches to the definition of savings. Shows the circular flow of financial resources through direct and indirect financing. Determined that credit unions accumulate funds on deposit accounts exclusively by attracting deposits of physical persons. Proved that credit unions mobilize savings for the organization of mutual crediting. It has been established that the main tasks of the credit unions at the present stage can be attributed, such as restore confidence, financial stability and increase social responsibility.

Keywords: savings, investments, deposit services, deposits, credit unions, financial intermediaries, non-Bank financial intermediaries.

УДК 69.003:658.8

МАРКЕТИНГ В ЖИЛИЩНОМ СТРОИТЕЛЬСТВЕ

Добрянская В.В., Чурса Ю.В.

Полтавский национальный технический университет имени Юрия Кондратюка

«Маркетинг в жилищном строительстве – работа, посвященная анализу использования современных маркетинговых технологий в продвижении строительной продукции, изучению способов воздействия на потребителей на рынке жилья, а именно разработке программы стимулирования сбыта с комплексным использованием современных коммуникационных технологий. В процессе продвижения продукции жилищного строительства на разных этапах наиболее целесообразно использовать следующие элементы marketing-mix: директ-маркетинг, sales promotion и личная продажа.

Ключевые слова: маркетинг, строительная продукция, сбыт, marketing-mix, спрос.

Постановка проблемы в общем виде и ее взаимосвязь с важными практическими задачами. Рынок жилищного строительства создает специфические условия для внедрения концепции маркетинга строительными организациями. Эта специфика обусловлена особенностями товара, который может представлять собой строительные-монтажные работы, посреднические и консультативные услуги в области строительства, проектирования, обучения и подготовки кадров в учебных строительных заведениях. В эту же группу включены и торгово-посреднические услуги, способствующие установлению контактов в цепочке: производство – сбыт – потребление, аудиторские услуги в области анализа финансово-хозяйственной деятельности.

С распространением рыночных отношений строительная продукция на потребительском рынке приобретает свойство продаваемого товара для конечного потребления или потребления в строительном производстве.

В отличие от промышленных товаров продукция строительного комплекса, как правило, создается по предварительному заказу и в соответствии с ранее выбранной моделью (проектом) и в строго определенном месте, будучи предназначенной для определенного заказчика (инвестора).

К реализованной продукции строительных организаций принадлежит вся продукция, которая была принята и оплачена заказчиком по договорным ценам. Процесс реализации в современных условиях